

NORGES JEGER- OG FISKERFORBUND – ROGALAND

NVE

Postboks 5091 Majorstuen

0301 Oslo

Sakshandsamar:

Bård Andreas Selstad Ottesen

22959528 / baso@nve.no

Stavanger 03.01.2016

Høring: Fister Smolt AS - søknad om endring av reguleringsregime for Hetlandsvatnet i Hjelmeland kommune, Rogaland

NJFF-Rogaland er fylkeslaget til Norges Jeger og Fiskerforbund i Rogaland. Vi representerer nær 8.000 medlemmer fordelt på 15 lokalforeninger i fylket.

Sammendrag

NJFF-Rogaland går sterkt imot at det blir gitt tillatelse til Fister Smolt å regulere Hetlandsvannet hele året. Vi ber dessuten om at gjeldende konsesjonsvilkår fra 18. februar 2004 effektueres hvor konsesjonssøker pålegges fjerning av fiskesperre, samt at vanninntaket ved utløpet av Hetlandsvannet endres slik at fri ferdsel for fisken sikres. Dagnes gjeldende reguleringstillatelse bør trekkes tilbake og selskapet må satse utelukkende å produsere smolt gjennom bruk av RAS teknologi. Det er viktig å tilbakeføre vassdraget til mest mulig naturlig vannføring.

Bakgrunn

Fister Smolt som regulant har brutt konsesjonsvilkårene ved en rekke anledninger og viser ved både ved holdning og handling et totalt fravær av ansvar for å ivareta Fisteråna som et bærekraftig vassdrag. Vi mener de gjentatte bruddene av minstevannføringen tilsier at selskapet bør fratras gjeldende reguleringskonsesjon. Selskapet kan ved å utnytte ny teknologi og bygge et RAS anlegg ved siden av det nye anlegget og sanere det gamle anlegget redusere vannuttaket og dermed sikre et levedyktig vassdrag. Vassdraget kan ved dette tilbakeføres som et naturlig produserende vassdrag av elvemusling, ørret og sjøørret.

Vassdraget

Fisteråna er fra naturens side et høyverdig vassdrag med naturlig kantvegetasjon og svært godt produksjonshabitat for ørret (ref Rådgivende Biologer sin rapport fra 2009).

Undersøkelse av yngeltettheten i rapporten fra 2013 viser tetthet av ørret er mellom 30-70+ yngel/100 m2 som er bra bestand av ørret og viser potensialet til vassdraget om det kan få tilbake en mer naturlig vannføring og fjerner fiskesperren.

Sjø-ørreten i Rogaland er i dag sterkt truet og fredet i nær samtlige vassdrag i Ryfylke grunnet stor dødelighet pga lus produsert i oppdrettsanleggene. Det legges følgelig ned et betydelig arbeide for å sikre overlevelse av disse bestandene. Følgelig er det viktig å sikre god produksjon i vassdragene. Fisteråna har et betydelig potensiale for å produsere en sterk sjø-ørretbestand om en kan tilbakeføre vassdraget gjennom å fjerne fiskesperren og sikre en skikkelig minstevannføring som tar hensyn til de biologiske forholdene i vassdraget

Minstevannføring

Allerede i dag er det gitt tillatelse til å produsere et altfor høyt antall smolt relativt til tilgjengelig vannføring i vassdraget. NJFF vil gå sterkt imot regulantens nye forslag til minstevannføring. Regulantens holdning til hva et levende vassdrag representerer er direkte uansvarlig og vi forventer NVE har et helt annet syn på saken. Det er ingen faglige belegg for de uttalelser som regulanten foreslår. En minstevannføring på 4-10 % som regulanten foreslår vil rasere vassdraget. Det eneste argumenter som føres i pennen er behov for vann for å produsere mest mulig smolt og postsmolt og en slik tapping av vann vil rasere bestanden av elvemusling, og medføre fiskedød og tap av yngel i vassdraget.

Fister Smolt er politianmeldt av Salmon Camera for å ha brutt konsesjonsvilkårene med utgangspunkt i flere perioder med vannføring under minstevannføringskravet. NJFF-Rogaland har også fotografert og videofilmet flere klart ulovlige brudd på minstevannføringen i Fisteråna. Flere av disse bruddene er datert og dokumentert og tidligere sendt til NVE på CD-Rom ved siste høring av 14.03.2011 som ligger vedlagt.

Fiskesperre

Regulanten Fister Smolt nekter å fjerne en ulovlig fiskesperre og hindre naturlig vandring av anadrom laksefisk selv om dette er krevd av både NVE og OED).

NJFF ber følgelig om at NVE på nytt pålegger Fister Smolt å fjerne den ulovlige fiskesperren umiddelbart, ref. pålegg fra 2004 som ikke er gjennomført. Vi ber om at det utferdiges et regime for bøtelegging inntil fiskesperren er fjernet da vår erfaring med dette selskapet er særdeles dårlig. Vi registrerer at Fister Smolt ikke vil fjerne fiskesperren med referanse til mulighet for smitte fra villfisk. Dette er et ganske spesiell påstand fra en representant for en næring som selv har generert et utall av sykdommer som PD, HSMB, ILA, AGD etc... og som har potensiale for å smitte villfisk. Vi registrerer også at anlegget ikke ser ut til å ha orden på utslipp av laksesmolt fra anlegget (ref. rapport fra Rådgivende biologer i 2009, der laksesmolt ble funnet i utoes ved elfiske).

I tillegg er luken ved inntaksdam senket og umuliggjør fri vandring av fisk i vassdraget lange perioder.

Elvemusling

NJFF påpekte i sist høring (vedlagt) at Rådgivende Biologer og Fister Smolt ikke hadde opplyst om artens tilstedeværelse. At elvemusling er tilstede i vassdraget er nå bekreftet i nye undersøkelser gjennomført av Rådgivende Biologer i 2013. Elvemuslingen er en truet rødlistet art og bestanden er i sterk tilbakegang. Det sier vel det meste om dette selskapet at de nå går inn for enda mindre vann i vassdraget. Det å ta vare på en utrydningstruet art er selskapet ikke opptatt av. Bestanden i vassdraget er estimert til over 4000 individ og det er bekymringsfullt at det antydes den er svekket med 20-30 % siden sist undersøkelse. Ørretens viktighet for elvemuslingen er klart vist i rapporten til Rådgivende Biologer med samspillet knyttet til Glochidier (larver fra elvemusling) på gjellen til ørreten. En minstevannføring på 4-10 % som foreslått av Fister Smolt vil være kroken på døren både for sjørreten, ørreten og derigjennom også elvemuslingen.

Leder i Fiskeutvalget

Knut S. Eriksen

Leder NJFF Rogaland

Oddvar Vermedal

Vedlegg 1: NJFF-Rogaland Høringsuttalelse fra 14.3. 2011 Vannuttak og regulering – Fister Smolt AS

Vedlegg 1

NORGES JEGER- OG FISKERFORBUND – ROGALAND

NVE
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Sandnes 14.3.2011

Høring: Vannuttak og regulering - Fister smolt AS

NJFF-Rogaland er fylkeslaget til Norges Jeger og Fiskerforbund i Rogaland. Vi representerer nær 8.000 medlemmer fordelt på 15 lokalforeninger i fylket.

Sammendrag :

NJFF-Rogaland anbefaler at det ikke blir gitt konsesjon som omsøkt av Fister Smolt. Det betyr at vi går sterkt imot at minstevannføringen i Fisteråna reduseres utover dagens minstevannføring på minimum 100 l/s. Vi ber dessuten om at gjeldende konsesjonsvilkår fra 18. februar 2004 effektueres hvor konsesjonssøker pålegges fjerning av fiskesperre, samt at vanninntaket ved utløpet av Hetlandsvannet endres slik at fri ferdsel for fisken sikres. Det er også behov for å etablere en helt annen driftssikker ordning enn i dag når det gjelder minstevannføringsslippet. Vi går også sterkt imot at Fister Smolt får tillatelse til å regulere Hetlandsvannet ytterligere 0,5 m lavere (45,3) enn dagens reguleringsnivå (45,8)

Vassdraget har bestand av elvemusling som konsesjonssøker har unnlatt å nevne. Dette anser vi som alvorlig da elvemusling er en rødlisteart som myndighetene har gitt sterke føringer på skal sikres. Vi kan følgelig ikke se at NVE kan tillate ytterligere ødeleggelse av elvemuslingens biotop gjennom å tillate en reduksjon i minstevannføringen i Fisteråna.

Vi vil også påpeke at vi i dette brevet fremlegger beviser på at Fister Smolt har brutt konsesjonsbetingelsene knyttet til minstevannføringsslipp en rekke ganger. Vi forventer at NVE rydder opp i disse forholdene snarest. Det å gi en lovbrøtten en gevinst ved å gi en ny konsesjon mener vi må være helt uaktuelt. NVE bør tvert imot vurdere å frata Fister Smolt dagens konsesjon.

Biologisk vurdering

De biologiske undersøkelsene som er gjennomført og dokumentert gjennom rapporten *"Dokumentasjonsvedlegg til søknad om utvidelse ved Fister Smolt AS"* av rådgivende Biologer på oppdrag av Fister smolt er ikke bare høyst mangelfulle, men en del av påstandene er direkte feilaktige og kan ikke tillegges noe særlig vekt slik de i dag foreligger. Vi har følgelig liten tiltro til denne fagrapporten. Rapporten konkluderer med at *"Det antas derfor ingen konsekvens verken for biologisk mangfold eller vilt i tiltaks- eller influensområdet"*. Tiltaket vurderes altså til å ikke ha noen virkning for fisk og ferskvannsbiologi i Hetlandsvannet eller i Fisteråna. Når et så elementært faktum som at elvemusling (rødlistet art) ikke nevnes finnes i vassdraget sier det vel alt om denne vurderingen fra konsesjonssøkers side. Det at det finnes elvemusling i vassdraget er både godt dokumentert og lett tilgjengelig og det skulle ikke være noen stor utfordring for Rådgivende Biologer eller konsesjonssøker å skaffe tilveie denne informasjonen, se bla. handlingsplan for elvemusling <http://hugin.nt.no/elvemusling/faktaark.php?ID=11330002>.

Faktum er at det er registrert lokalitet av elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) i Fisteråna. Det ble i 2008 sjekket en stasjon i Fisteråna og det ble funnet 89 levende og 28 skall på 30 min. søk (Strekning på ca. 100 meter, minste musling 74 mm) (Elnan 2008). Elvemuslingen i Fisteråna er beskrevet så tidlig som i 1745. Elvemuslingen er fredet og er en rødlisteart. I rapporten blir det konkret påpekt behovet for å sikre god tilgang på vertsfisk.

Sti til fakta ark elvemusling (NINA): <http://www2.artsdatabanken.no/faktaark/Faktaark22.pdf>

Kvalitet på undersøkelsene og fagrapporten

Dette tiltaket understreker at det bør stilles langt strengere krav fra NVE til en fullverdig og grundig evaluering før slike drastiske tiltak som i prinsippet fjerning av et større anadromt bekkevassdrag implementeres og hvor en samtidig står i fare for å utrydde en rødlisteart som elvemusling. Som sitert i forordet ble det foretatt en enkel synfaring og det meste er basert på foreliggende "informasjon" fra Fister Smolt. Vi registrerer noe oppgitt at det brukes mer sider og tabeller på å beskrive smoltproduksjonen og vannmengde enn å vurdere biologien i vassdraget

Forholdene i vassdraget i dag

1) Produksjon av sjøørret og fiskesperre

Fisteråna er 1,5 km lang og har fin kantvegetasjon, partier med gode gyte- og oppvekstmuligheter og representerer dermed et vassdrag med kapasitet til å produsere betydelig med sjørørret. Ifølge Rådgivende Biologer så mye som 4.000 sjørørretsmolt. I Rådgivende Biologers rapport er det rapportert ørret og laksesmolt (vill ?) + rømt smolt som var vesentlig større i nedre del. Det faktum at det er elvemusling i vassdraget viser at det sannsynlig har vært /er bestander av anadrom laksefisk i vassdraget. Det er essensielt for at elvemusling ikke skal utryddes at anadrom laksefisk får vandre fritt da larven til elvemuslingen lever/transporteres på anadrom laksefisk sine gjeller i en kort periode.

Det er et også overskudd av ørret i Hetlandsvannet og i store flomperioder må en kunne anta at noe av denne vil vandre fra Hetlandsvannet og ut i havet og returnere som sjørørret så vassdraget produserer utvilsomt sjørørret i dag.

Det er bygget en terskel i nedre del av vassdraget som fungerer som fiskesperre (Elnan 2008) under de fleste forholdene. Det er i tillegg en inntaksdam ved utløpet av Hetlandsvannet som hindrer oppgang av anadrom laksefisk til vannet. Denne inntaksdammen sperrer også for innlandsørret som ønsker å slippe seg ned i vassdraget for gyting.

Vi registrerer at det er sitater i rapporten om at Fisteråna i prinsippet har vært sperret i 400 år for oppvandring av laks og sjørørrett. Dette mener vi er lite sannsynlig da elvemusling er avhengig av vert og laks og sjørørrett er essensiell i så måte for elvemuslingen.

Vi er sterkt imot å hindre sjørørrett og laks oppgangsmuligheter og vi ber om at fiskesperren som er ulovlig fjernes umiddelbart samt at vannintaket justeres og gir mulighet for sjørørrett og laks til å vandre til Hetlandsvannet under flomvannføring. Vi har tidligere tatt opp spørsmålet om å fjerne fiskesperren både med Fylkesmannen, NVE og OED. Alle har konkludert med at fiskesperren er ulovlig og krevd den fjernet. Senest i brev av 27.6.2006 ble det krevd fra NVE at fiskesperren ble fjernet. Vi registrerer at konsesjonssøker ikke har gjennomført dette. Vi ber nå om at NVE effektuerer at fiskesperren fjernes umiddelbart på Fister Smolts regning. Fister Smolt har tidligere påpekt at det er grunneierne som har gått imot at fiskesperren fjernes. Hvis så er tilfellet så må kravet fra NVE rettes mot grunneierne og de får bekoste fjerningen. Fiskesperren er uansett ulovlig.

Situasjonen for sjørørreten i Ryfylke er kritisk og bestandene er på et lavmål pga stor belastning fra oppdrettsnæringen gjennom lakselus, bekkelukninger og andre negative fysiske inngrep i bekker som drenerer til fjordene. Sjørørreten ble fredet for stangfiske i alle vassdrag i Ryfylke fra 2010 og det er fra Direktoratet for Naturforvaltning foreslått å frede sjørørreten for fritidsfiske fra 2011 i hele Ryfylkebassenget. Dette viser hvor alvorlig situasjonen er for bestandene. Det er derfor svært viktig at NVE bidrar positivt til å utløse det potensialet som vassdraget har når det gjelder å reetablere en livskraftig sjørørretstamme i vassdraget.

2) Minstevannføring

Det er i dag et minstevannføringskrav i Fisteråna på 100 l/s. Vi mener dette allerede i dag er altfor lavt satt til å sikre tilstrekkelig vannføring for livet i elva. Når så konsesjonssøker søker om å redusere denne minstevannføringen ytterligere til 40 l/s mener vi dette er direkte uansvarlig. I rapporten til Rådgivende Biologer konkluderes det med at 40 l/s er tilstrekkelig til å sikre fisken uten ytterligere dokumentasjon av effekt. Vi mener dette er direkte feil og vil hevde at med en minstevannføring over store deler av året på 40 l/s så vil livsvilkårene i vassdraget sterkt forringes. Vi mener at en slik minstevannføring vil medføre overhengende fare for stranding av ørretyngel, i tillegg vil vanntemperaturen i sommermånedene medføre svært vanskelige overlevelsesforhold for fisken og til slutt vil en så lav vannføring medføre betydelig økt predasjon på fisken gjennom måker og hegre. Dessuten er vår påstand at bestanden av elvemusling vil enten sterkt reduseres eller utryddes. Vi mener det må være helt uaktuelt å ofre bestanden av ørret og elvemusling (rødlistet) for å sikre et smoltanlegg økt produksjon.

3) Brudd på konsesjonsvilkårene minstevannføring

NJFF-Rogaland har ved flere datoer fotografert og videofilmet Fisteråna der det over lengre tidsperioder ikke overholdes minstevannføringskravet og Hetlandsvannet reguleres mer enn lovlig tillatte LRV.

Vi vedlegger en CD med fotografier og video som vi ber NVE gjennomgå.

1) Tørrlegging av Fisteråna 13.09.2008 (Video og foto vedlagt på CD)

2) Regulering og vannstand under minstevannføring: 24.09.2006, 27.05.2008 og 24.08.2008 (Video og fotoer vedlagt på CD)

Under har vi limt tre av disse bildene som viser de fullstendig uakseptable forholdene som Fister Smolt står ansvarlig for gjennom å nærmest tørrlegge Fisteråna.

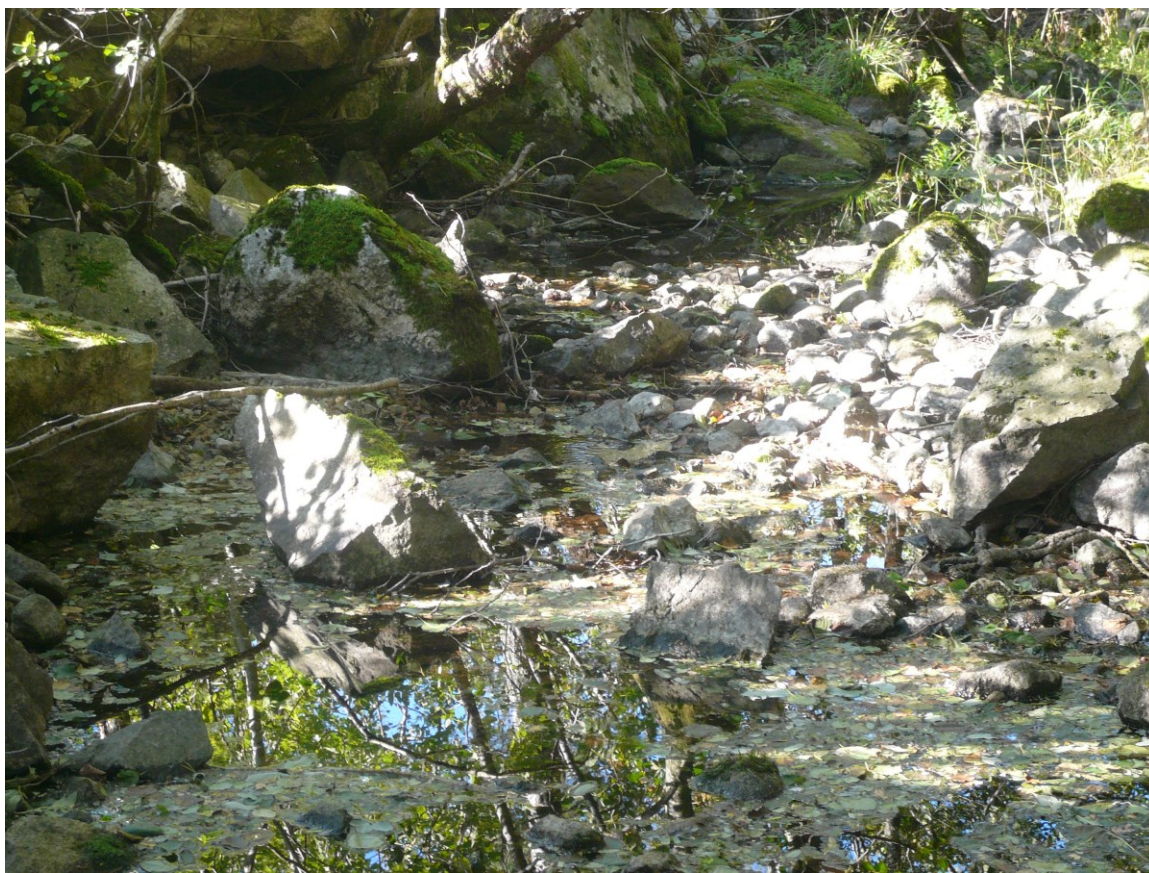

Foto 1 & 2 fra 13.09.2008 som viser tørrlegging av Fisteråna. Dette viser en regulant som regulerer Hetlandavannet og ikke overholder minstevannføringen i Fisteråna. Foto 3 viser at Hetlandsvannet reguleres og luken er lukket ved utoes Hetlandsvannet.

Vi ber NVE sammenligne vårt foto 3 med foto side 7 i Rådgivende Biologers rapport. Det er åpenbart at Hetlandsvannet er regulert langt under 45,8. Når en så vet at løsningen som sikrer minstevannføring er lite driftssikker (påpekt av NVE i brev av 27.4.2006) og umulig kan ha virket i denne tidsperioden gir dette konsekvens tørr elv med ødeleggelse av elva som biotop. Vi stiller spørsmålet om hvordan dette har virket inn på bestandene av både elvemusling og ørret i Fisteråna.

Effekt av regulering av Hetlandsvannet på ørretbestanden

Det er i dag en fin bestand av ørret i Hetlandsvannet. Dagens konsesjon gir tillatelse til å regulere mellom 45,8 og 46,4 ut fra en normalvannstand på 46,1 m. En ytterligere senking av Hetlandsvannet med 0,5 m til 45,3 m vil klart påvirke innløpsgytebekker i Hetlandsvannet som ørreten gyter i. Dette er heller ikke vurdert i rapporten. Vanninntakskonstruksjonen ved utløpet av Hetlandsvannet representerer en fiskesperre for ørreten i Hetlandsvannet da den hindres adkomst gyteområder nedstrøms Hetlandsvannet.

Konsesjonssøker referer til at det heller ikke er brukerinteresser knyttet til fritidsfiske i innsjøen. Dette medfører åpenbart ikke riktighet. Hetlandsvannet er et populært fiskevann og har klart en rekreasjonsverdi som fritidsfiskevann. I tillegg tas det ut ørret av enkelte grunneiere.

Mvh

Oddvar Vermedal, Leder NJFF-Rogaland

Knut Ståle Eriksen, Leder Fiskeutvalget

Kopi :

Hjelmeland kommune
Fylkesmannen i Rogaland
Direktoratet for naturforvaltning
Fister Smolt